

CHỦ ĐỘNG ĐỔI MỚI, HỘI NHẬP TRONG XU THẾ TOÀN CẦU HÓA VÀ TRỌNG TRÁCH CỦA THANH NIÊN

TRƯƠNG GIANG LONG

Khát khao đổi mới, ham học hỏi, lao động sáng tạo, quyết đoán, dám làm, dám chịu trách nhiệm, biết trân trọng lịch sử, thương tôn pháp luật, thương yêu và quý trọng nhân dân... là những đức tính thời nào cũng rất cần đối với tuổi trẻ. Nhưng làm thế nào để những phẩm chất và đức tính ấy phát huy tối ưu nhất trong điều kiện hiện nay vẫn đang là câu hỏi lớn.

• Thời cuộc và trọng trách

Sự nghiệp đổi mới dưới sự lãnh đạo của Đảng đã mang đến cho tuổi trẻ cơ hội đóng góp và cống hiến chưa từng có trong lịch sử. Nếu trước đây trong sự nghiệp chống giặc ngoại xâm, thế hệ trẻ Việt Nam đã cùng với lớp lớp cha anh viết nên những trang sử vàng chói lọi tô thắm truyền thống yêu nước bằng chính máu xương của mình, thì ngày nay họ vẫn đang là lực lượng xung kích đi đầu trong sự nghiệp đổi mới chấn hưng dân tộc. Tuổi trẻ với trái tim nhiệt huyết và khát vọng cống hiến, năng động, sáng tạo, đang là trụ cột và chỗ dựa tin cậy, vững chắc của Đảng trên con đường đổi mới hội nhập.

Đổi mới vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng dân chủ và văn minh theo định hướng xã hội chủ nghĩa là một cuộc cách mạng chưa từng có tiền lệ. Bản thân đổi mới đã chứa đựng và bao hàm

trong lòng nó tính cách mạng và sáng tạo vĩ đại. Đó là cuộc cách mạng toàn diện, sâu sắc và triệt để nhất. Đổi mới trong điều kiện cạnh tranh quyết liệt, hội nhập sâu rộng và phát triển mạnh mẽ của khoa học công nghệ như hiện nay đòi hỏi tinh thần học hỏi nghiêm túc, tính sáng tạo cao, trong đó sáng tạo phải trở thành nhân tố có ý nghĩa quyết định.

Lịch sử phát triển của nhân loại đã chỉ ra rằng, một dân tộc đi từ nghèo hèn đến phồn vinh quyết không lệ thuộc vào điều kiện địa lý hay tài nguyên thiên nhiên mà chính là năng lực học hỏi, năng lực sáng tạo, nhanh nhạy trong tiếp thu cái mới, chủ động nắm bắt vận hội, dũng cảm vượt qua thách thức, bút phá vươn lên. Trong sự nghiệp ấy tuổi trẻ phải là người có trọng trách lớn.

Sau nhiều thập kỷ tìm kiếm con đường mưu cầu hạnh phúc, chúng ta nhận ra rằng,

không có một mô hình phát triển xã hội cho trước nào thích ứng với mọi thời đại và với tất cả các dân tộc. Những mô hình phát triển mà lịch sử đã từng biết đến và trải nghiệm như mô hình chủ nghĩa xã hội theo cơ chế kế hoạch hóa tập trung, tuy một thời đã làm nên những kỳ tích nhưng trước áp lực của xu thế mới đã bộc lộ nhiều khuyết tật. Một số mô hình phát triển nổi trội khác như mô hình kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa đặc sắc kiểu Trung Quốc, mô hình sáng tạo đột phá kiểu Mỹ, mô hình phát triển hoàn thiện đỉnh cao kiểu Nhật, mô hình phát triển táo bạo kiểu Hàn Quốc, mô hình luôn luôn học hỏi với tầm nhìn xa, biết đón đầu và không tự thỏa mãn kiểu Xin-ga-po... Đều là những mô hình có thể học hỏi lựa chọn, nhưng là những mô hình thích hợp với đặc điểm riêng của từng quốc gia, chúng ta không thể sao chép một cách máy móc. *Muốn đi đến bến bờ hạnh phúc mỗi dân tộc phải tự học hỏi và sáng tạo, tìm ra con đường đi riêng của dân tộc mình trên cơ sở biết kế thừa và chọn lọc những di sản quý giá của nhân loại.*

Hơn thế, chúng ta hiện đang sống ở một giai đoạn biến chuyển lịch sử chưa từng có. Sự bùng nổ của cách mạng khoa học công nghệ và tin học hóa đang làm thay đổi về căn bản xu thế phát triển của loài người. Dựa vào những thành tựu của khoa học công nghệ, nhiều quốc gia đang quá độ từ một nền sản xuất đại công nghiệp sang đẩy mạnh phát triển kinh tế tri thức. *Nhiều quốc gia đã chuyển sang áp dụng mô hình công nghiệp hóa dựa vào công nghệ chất lượng cao và tri thức mới nhằm giảm tiêu hao vật chất, tăng hàm lượng lao động trí tuệ trong mỗi sản phẩm.* Ngày nay một sản phẩm vi mạch tích

hợp cao, hàm lượng nguyên liệu, năng lượng chỉ chiếm từ 2% - 5%; 95% - 98% còn lại là sự kết tinh của lao động trí tuệ và chất xám⁽¹⁾. Do sức ép của cạnh tranh, hàng loạt các phát minh khoa học nhanh chóng ra đời làm cho công nghệ thay đổi rất nhanh, công nghệ thế hệ mới thường xuyên thay thế công nghệ trước đó dù chưa hẳn đã lạc hậu. Sức mạnh của công nghệ cộng với yếu tố trí tuệ trong quản lý điều hành và trực tiếp sản xuất đã đẩy nguyên liệu đầu vào xuống vị trí thứ yếu. *Lợi thế cạnh tranh của các nền kinh tế hiện nay quan trọng nhất là tiềm lực công nghệ và tri thức. Quốc gia nào làm chủ được khoa học công nghệ và có mặt bằng lao động trí tuệ cao, quốc gia đó sẽ chiếm được ưu thế và lợi thế phát triển.*

Ở vào một thời đại lịch sử như vậy, tuổi trẻ có một vị trí không thể thay thế. *Tuổi trẻ chính là lớp người hội tụ đủ các điều kiện để tiếp thu tri thức mới, làm chủ cách mạng khoa học công nghệ hiện đại và lao động với tinh thần sáng tạo.*

Tuổi trẻ Việt Nam: trách nhiệm và hoài bão

Tranh thủ cơ hội thuận lợi do bối cảnh quốc tế tạo ra và tiềm năng lợi thế của đất nước để rút ngắn và chủ động đẩy mạnh quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa gắn với phát triển nền kinh tế tri thức, coi kinh tế tri thức là yếu tố có ý nghĩa quan trọng của nền kinh tế và công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Ưu tiên và tập trung phát triển mạnh các ngành và các sản phẩm có giá trị gia tăng cao dựa vào công nghệ hiện đại kết hợp với sử dụng

(1) Theo Việt Phương: *Thế kỷ XX và thập niên đầu thế kỷ XXI*. Tài liệu của Hội đồng Lý luận Trung ương

có hiệu quả nguồn vốn tri thức mới nhất của nhân loại⁽²⁾. Định hướng trên đây của Đảng đã đặt tuổi trẻ Việt Nam vào vị trí trung tâm của sự nghiệp đổi mới. Để đáp ứng yêu cầu này, học hỏi và khát khao tiếp thu tri thức mới phải trở thành một trong những tiêu chuẩn quan trọng nhất của lối sống hiện đại. *Học trước hết nhằm tạo động lực vươn lên, biết cập nhật những gì mới nhất, ưu việt nhất của thế giới, biết cách khai thác và vận dụng có hiệu quả kho tàng tri thức vô giá của nhân loại sát hợp với từng giai đoạn và mục tiêu phát triển cụ thể của đất nước.* Học bằng lòng tự trọng của một dân tộc ngàn năm văn hiến với tinh thần cầu thị, khát khao hiểu biết, sáng tạo và đức khiêm tốn của người Việt Nam; đủ sức làm chủ khoa học công nghệ hiện đại, thấm nhuần những bài học của quá khứ, biết cách lớn lên từ những sai lầm và cả những thất bại mà lịch sử cha ông đã đi qua; đủ sức trang bị cho mình năng lực chuyên môn giỏi, phương thức quản lý tiên tiến, sáng tạo với tinh thần độc lập và tự chủ cao; khao khát, dồn sức dốc lòng nắm bắt mọi cơ hội mà thế giới và thời cuộc đem lại, đưa dân tộc Việt Nam vững bước sánh vai cùng nhân loại trên con đường đổi mới hội nhập. *Học để nắm bắt tri thức mới, lấy tri thức làm nền tảng, làm phương tiện dẫn thân lập nghiệp và cống hiến.* Thế giới luôn luôn vận động và đổi thay theo xu hướng ngày càng hoàn thiện. Không một dân tộc nào tự đóng cửa và bằng lòng với những gì mình đang có mà có thể phát triển. Phải nhìn xa, trông rộng, phải biết mình biết người; không kiêu căng, cũng không tự ty mặc cảm, dám đối đầu với mọi thách thức để lớn lên và trưởng thành cùng với sự lớn lên của đất nước.

Bằng cách nào để tuổi trẻ đáp ứng được yêu cầu của lịch sử

Kỳ vọng và tin yêu lớp trẻ là "sợi chỉ đỏ" xuyên suốt các chặng đường cách mạng dưới sự lãnh đạo của Đảng. *Phát biểu tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, đồng chí Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh căn dặn:* Trước hết các ngành các cấp cần xác định rõ trách nhiệm của mình đối với tuổi trẻ trước vận mệnh của đất nước. Cần coi trọng công tác giáo dục chính trị tư tưởng, không ngừng nâng cao nhận thức lý luận, quán triệt sâu rộng chủ trương đường lối chính sách của Đảng, trên cơ sở đó mà xây dựng bản lĩnh chính trị củng cố niềm tin, nâng cao tinh thần yêu nước, yêu chủ nghĩa xã hội của thanh niên. Tổ chức cho thanh niên thực hiện thật tốt cuộc vận động "Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh", lấy đó làm cơ sở kiên quyết đấu tranh chống các biểu hiện của chủ nghĩa cá nhân, chủ nghĩa cơ hội, lối sống ích kỷ thực dụng, xây dựng lối sống mới, lối sống có văn hóa, có kỷ cương, ham học hỏi, sáng tạo, dám làm, dám chịu trách nhiệm, tinh thần tự lực tự cường, ý chí quyết tâm chiến thắng đói nghèo lạc hậu, xây dựng đất nước phồn vinh.

Đảng ta nhận thức rất rõ, con đường ra khỏi đói nghèo và lạc hậu, bên cạnh đường lối đúng rất cần một thế hệ công dân mới biết làm chủ khoa học công nghệ hiện đại, phương thức quản lý tiên tiến, trình độ chuyên môn và năng lực rèn luyện tay nghề giỏi để cống hiến ngày càng nhiều cho đất

(2) Xem Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2006, tr 186

nước. Muốn thanh niên làm tốt trọng trách của mình cần phải xây dựng cho được một xã hội học tập, tạo cho thanh niên môi trường và điều kiện để học tập suốt đời. Đảng, Nhà nước và các tổ chức chính trị xã hội phải phấn đấu làm cho phát triển giáo dục và khoa học công nghệ trở thành quốc sách hàng đầu. Lấy việc phát triển giáo dục và khoa học công nghệ làm tiền đề, làm nền tảng để bồi dưỡng giáo dục thế hệ trẻ.

Với phương châm học đi đôi với hành, lấy thực tiễn làm trường học giáo dục cộng sản cho thế hệ trẻ, cần gắn chặt phong trào đoàn với các nhiệm vụ chính trị của đất nước. Bằng những cơ chế thiết thực và cụ thể tạo ra những bước chuyển tích cực, phấn đấu để trong một khoảng thời gian nhất định từ phong trào cách mạng của quần chúng phải đào tạo cho đất nước nhiều nhà doanh nghiệp, nhiều nhà khoa học giỏi, cán bộ quản lý năng động sáng tạo, cán bộ chính trị, quân sự, ngoại giao có năng lực, giỏi về chuyên môn, vững vàng về bản lĩnh, đủ sức làm chỗ dựa tin cậy và là lực lượng hậu bị vững chắc phục vụ sự nghiệp phát triển kinh tế, giữ vững ổn định chính trị, củng cố an ninh quốc phòng, xây dựng và chỉnh đốn Đảng, xây dựng nhà nước pháp quyền. Tuổi trẻ hôm nay là tương lai của đất nước ngày mai. Lớp cán bộ trẻ được đào tạo và tôi luyện trong thực tiễn cách mạng dưới sự lãnh đạo của Đảng sẽ là nền tảng, là trụ cột và thành trì của chủ nghĩa xã hội trong tương lai, dù tương lai đó phải đối mặt với thách thức và mọi áp lực của thời cuộc.

Trên cơ sở trọng trách lớn cần đặc biệt quan tâm đào tạo một thế hệ thanh niên mới hội tụ đủ các phẩm chất ưu tú nhất của dân tộc và tinh hoa của thời đại. Một lớp thanh

niên đại diện cho những giá trị văn hóa tiên tiến, sống cao thượng, trong sáng, giàu lòng thủy chung, nhân hậu. Biết yêu thương quý trọng dân tộc mình và tất cả các dân tộc khác với tinh thần Việt Nam mong muốn là bạn của tất cả các nước không phân biệt sự khác nhau về chế độ chính trị. Một lớp thanh niên có trái tim quả cảm, trọng hòa hiếu nhân nghĩa, biết bạn, biết thù nhưng dám đương đầu với mọi thách thức, dám làm, dám chịu trách nhiệm không ngại khó, không ngại khổ, không run sợ và không chịu khuất phục trước sức mạnh cường quyền, sẵn sàng xả thân vì Tổ quốc. Làm việc bằng lòng tự trọng và ý chí tiến thủ, biết lấy hiệu quả công việc của chính mình làm niềm vui, làm thước đo giá trị hành động. Sống có trách nhiệm với bản thân với gia đình, cộng đồng và xã hội. Lớp thanh niên thực sự là tấm gương sáng, là mẫu người hội tụ đủ những chuẩn giá trị đáp ứng yêu cầu của thời đại, xứng đáng là một thế hệ mẫu mực, sống làm gương, làm hình mẫu cho các thế hệ tương lai. Một thế hệ thanh niên như vậy chính là lớp thanh niên thế hệ Hồ Chí Minh, thế hệ khi đất nước bị xâm lăng thấm đậm một triết lý sống: Cuộc đời đẹp nhất là ở trên trận tuyến đánh quân thù. Ngày nay một lớp thanh niên kế tục sự nghiệp ấy phải là lớp người nuôi hoài bão lớn, cuộc đời đẹp nhất là trên trận tuyến chống đói nghèo lạc hậu, đưa nước ta sánh vai cùng với các cường quốc năm châu: Là lớp người mà đâu cần thanh niên có, đâu khó có thanh niên.

Đào tạo một lớp người xứng đáng với lịch sử, đủ tầm gánh vác trọng trách của dân tộc, chủ nhân của tương lai là trách nhiệm to lớn của cả dân tộc, của tất cả những ai có trái tim và lương tri Việt Nam trước yêu cầu của vận nước và thời cuộc. □